

MICHEL DEGUY*

Ποίηση καί στοχασμός

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΟΥΡΑΝΙΑ ΤΟΥΤΟΥΝΤΖΗ

Στοχάζεσθαι, φιλοσοφεῖν. Στοχασμός ἐντός τῆς ποίησης ἢ ποίηση ἐντός τοῦ στοχασμοῦ; Ἀλλά τό στοχάζεσθαι δέν ἰσοδυναμεῖ μέ τό φιλοσοφεῖν. Ἡ ποίηση σκέπτεται, αὐτή ἢ διαβεβαίωση δέν σημαίνει καί ὅτι ἡ ποίηση εἶναι φιλοσοφία. Ὅποιες καί ἂν εἶναι οἱ συγγένειες καί ἡ ἐγγύτητα ἀνάμεσα στήν ποίηση καί τή φιλοσοφία, εἶναι ἀκριβῶς αὐτό τό «ἀνάμεσα» πού τίς διακρίνει καί τίς χωρίζει πραγματικά. Οὐδεῖς συγχέει τόν Πλάτωνα μέ τόν Πίνδαρο, τόν Ντάντε μέ τόν Τόμας, τόν Ρακίνα μέ τόν Λάμπνιτς, τόν Βίτγκενσταῖν μέ τόν Τράκλ. Ἀκόμη καί ἂν ἡ διαφορά συντελεῖται στό ἐσωτερικό μίας καί τῆς αὐτῆς Διάνοιας, ὅπως ὅταν διακρίνουμε ἕναν Νίτσε φιλόσοφο ἀπό ἕναν Νίτσε ποιητή, ἢ ἕναν Μαλλαρμέ ποιητή ἀπό ἕναν Μαλλαρμέ στοχαστή. Ἡ φιλοσοφία, ἡ ὁποία ξεκίνησε (μέ τόν Σωκράτη) χωρίς νά γνωρίζει καλά σέ ποιό σημεῖο ἔπρεπε νά τοποθετηθεῖ ἀπέναντι στήν ποίηση (βλ. Πλάτωνος Ἰων), ἀφοῦ δέν γνώριζε ἀκόμη καλά σέ ποιό σημεῖο καί μέ ποιόν τρόπο ἔπρεπε ἡ ἴδια νά τοποθετηθεῖ ἀπέναντι στό ἐρώτημα περί τῆς οὐσίας της, χρειάστηκε ἀρκετούς αἰῶνες γιά νά αὐτοπροσδιοριστεῖ: ἀνάμεσα στήν ἐπιστήμη, τήν ποίηση, τή θεολογία (κάποτε ἀπό κάτω), καί τελικῶς κατέληξε νά τοποθετηθεῖ ὑπεράνω αὐτῶν (Χέγκελ). Δέν κράτησε ὅμως γιά μεγάλο διάστημα αὐτή τή θέση, καί ἀναρωτιόμαστε τώρα ἐμεῖς πού πρέπει νά τήν τοποθετήσουμε (μέ τή βοήθεια, γιατί ὄχι, τῆς ποίησης) ὅπως ἀναρωτιόμαστε ἐάν, στούς μοντέρνους καιρούς, δέν πῆγασε καί αὐτή ἀπό τή λογοτεχνία.

Βυθομέτρηση. Ἐάν ἀποστέλλατε σήμερα ἕνα ἐρωτηματολόγιο στούς σύγχρονους ποιητές, σχετικό μέ αὐτό τό ζήτημα τοῦ ποιητικοῦ στοχασμοῦ καί τῶν σχέσεών του μέ τή φιλοσοφία, θά λαμβάνατε, δέν ἀμφιβάλλω καθόλου, ἀπαντήσεις φοβισμένες, ἀδιάφορες ἢ ἐχθρικές. Ὁ φόβος ἀφορᾷ μιά ὑπαγωγή τῆς ποίησης στή φιλοσοφία, ὡς ἐάν ἐπρόκειτο νά ἐμβολιάσουμε τό ποίημα μέ φιλο-

* Ὁ Michel Deguy εἶναι καθηγητής στό Πανεπιστήμιο Paris-VIII καί διευθύνει τό περιοδικό *Poésie*. Τελευταῖα του ἔργα: *La Raison poétique* (éd. Galilée) καί *L'Impair* (éd. Farrago).

σοφικό νόημα ή να ευνόησουμε ένα διδακτικό ποιητικό είδος. Αυτός ο φόβος υποβάλλεται κυρίως από μία συγκεκριμένη σύλληψη της φιλοσοφίας ως συστήματος ή ιδεολογίας ή αφαιρετικής μεθόδου, «τεχνικής» γλώσσας, κ.λπ.

Η ποίηση, θά άπαντούσε ή πλειονότητα των ποιητών, φωνάζει ή μουρμουρίζει, κραυγάζει ή σιωπά, έκφέρει, φέρει στη γλώσσα, άντηχει, ταξιδεύει, υπαινίσσεται ή νεύει, αλλά δέν σκέπτεται: ακόμη περισσότερο, δέν φιλοσοφεί. Έπεξεργάζεται τή γλώσσα στά τετράδια έργασίας της και στά επιδιορθωτικά της έργαστήρια. Έδω λοιπόν παρατηρώ τό εξής: πράττοντας έτσι, αναγκαστικά στοχάζεται δέν δύναται να μή στοχαστεί τό άντικείμενό της. Έάν όμως στοχάζεται, δύναται να συνδιαλεχθεί με τή φιλοσοφία, ή όποια αυτό ακριβώς κάνει, στοχάζεται δηλαδή τίς ρητές και τίς άρρητες σχέσεις, πόσο μάλλον τή σχέση της με τήν ποίηση, μία σχέση προνομιακή και αδιάλειπτη. Συμβαίνει λοιπόν συχνά οι συγγραφείς, ή πλειονότητά τους, και οι ποιητές ανάμεσά τους πού είναι πολλοί, να είναι προδιατεθειμένοι (προκατειλημμένοι, θά έλεγε ο Ντεκάρτ) από τίς δοξασίες τους σχετικά με τή φιλοσοφία. Η ψυχρή ή ή άρνητική τους άντιμετώπιση προέρχεται από «τήν ιδέα πού έχουν σχηματίσει» για τήν ιδέα, τό ιδεατό, τόν ιδεαλισμό, τήν ιδεολογία.

Δύο παρατηρήσεις σε αυτό τό σημείο: για άρκετούς ένεργούς φιλοσόφους όπως ο Άλαίν Μπαντιού, «ο αιώνας των ποιητών» (1800-1950) «έχει παρέλθει», έχει κλείσει τόν κύκλο του. Η Ποίηση έχει ολοκληρώσει και τελειώσει τόν σκοπό της, πού ήταν να συλλάβει τό φαινομενολογικό έργο του Εΐναι. Από τήν άλλη πλευρά, για άρκετούς νέους κυρίως ποιητές πού θεωρούν ακόμη ότι προέρχονται από μία avant-garde ή όποια άποσπάται από τήν επίγεια γοητεία και από τόν παλαιό κόσμο με τή φιλοσοφίζουσα αφαιρετικότητα του και πού δέν προστατεύουν πιά αλλά άποποιούνται τήν «άναπαράσταση», τήν εικόνα, τή μεταφορά, μαζί με τή μεταφυσική και τή δεδομένη διάταξη του λόγου και tutti quanti, είναι ή-ποίηση-μαζί-μέ-τή-φιλοσοφία πού έκλαμβάνεται ως φορέας της συντήρησης, της συντήρησης της παράστασης και της εύρυθμίας, πού εύγενώς ή άγενώς αποπέμπονται.

Παρ' όλα αυτά, εάν κάποιος ενδιαφέρεται για αυτό πού είναι ένας μεγάλος ποιητής και ένα μεγάλο έργο, θά άποδειχθεί δύσκολο να προσδιορίσει τή φύση αυτού του «μεγαλείου» με ένα κριτήριο διαφορετικό από τόν στοχασμό. Έάν οι ποιητές δέν «θεμελιώναν τό αιώνιο», για να καταχραστούμε μία ακόμη φορά τό περίφημο χωρίο του Χαϊντεγκερ, θά άδυνατούσαμε να κατανοήσουμε πώς τό έσχατο καταφύγιο για τόν Πρίμο Λέβι και τόν σύντροφό του στάθηκε, στίς ήμέρες της άγωνίας τους, ή άπομνημόνευση του έργου του Ντάντε.

Εΐναι πολλά τά παραδείγματα των στοχαστών ποιητών στη γαλλική γραμματεία! Εΐναι ο Ρενέ Σάρ με τό βλέμα στραμμένο προς τούς προσωπικούς φιλοσόφους και με τήν εύλογία του Χαϊντεγκερ. Εΐναι κατόπιν ο

Ὑῶ Μπονφουά πού ξεκίνησε μέ τόν «ἀντι-Πλάτωνά» του. Εἶναι ὁ Ἀρτώ, ὁ Μισώ, ὁ Ζούβ, ὁ Φρενώ, ὁ Πιέρ Ἑμμανουέλ, ὁ Ζαμπές. Τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους, ἀλλά καί μόνον τό ἄκουσμα τῶν ὀνομάτων τους ἀρκεῖ γιά νά ἀνακαλέσουμε στή μνήμη μας τή βαρύτητα τοῦ στοχασμοῦ μέσα στήν ποίησή τους, τήν ποιητική τους ἐμβρίθεια, τή γειτνιάσή τους μέ τή φιλοσοφία.

Νά πούμε ὅτι ἡ ποίηση σκέπτεται, ἰσοδυναμεῖ μέ τό νά πούμε ὅτι εἶναι ἡ σκέψη καί ὄχι μόνον τό ὕφος ἢ ἡ ἐπιτηδειότητα πού ἐπεξεργάζεται, παράγει, συνθέτει, σχηματίζει, δημιουργεῖ κάποιο κείμενο. Χωρίς στοχασμό δέν ὑπάρχει ποίημα· οὔτε μεταφορά, οὔτε ἐπανάληψη, οὔτε σημασία, οὔτε ἀλληγορία (ἄλλο ἀγορεύω), οὔτε «ἀδιάλειπτη δημιουργία», οὔτε ὑπέρβαση, οὔτε ἀκόμη τομή τοῦ στίχου, οὔτε στροφή, οὔτε μορφή, οὔτε πρόταση. Ἡ τόλμη τοῦ Ὀμήρου εἶναι τυφλή, ἔλεγε ἡ ἐλληνική τέχνη: ὁδεύει μόνο σκεπτόμενος.

Ὁ στοχασμός τῆς ποίησης εἶναι βεβαίως διαφορετικός. Οἱ «ἐτερώωνυμοι» εἶναι οἱ συγγραφεῖς πού ἐμψυχώνουν τόν Πεσσόα. Γράφει καθ' ὑπαγόρευσίν τους. Νά πούμε ὅτι ἡ ποίηση σκέπτεται, σημαίνει πώς ἡ ποίηση σκέπτεται κάτι, ὅτι ὑπάρχει κάποιο ἀντικείμενο τοῦ στοχασμοῦ τῆς. Ὁ Ζώρζ Σεαντέ ἔγραφε τό 1987: «Ἡ ποίηση εἶναι λέξεις. Οἱ λέξεις, ἐάν ἔχει κάποιος τήν τύχη νά γνωρίζει πώς νά τίς χρησιμοποιεῖ, κάνουν τά πάντα... Δημιουργοῦν ἀκόμη καί τίς ιδέες. Ἐνῶ οἱ ιδέες δέν δημιουργοῦν τίς λέξεις».

Ἡ δική μου ἀποψη εἶναι πώς αὐτή ἡ διάκριση εἶναι ἄτοπη. Βεβαίως, ἡ διάκριση ἀνάμεσα στίς λέξεις καί τίς ιδέες μπορεῖ νά ὑποστηριχθεῖ. Κι ἀκόμη, δέν πρέπει νά λησμονοῦμε τά πράγματα. Τά γνωρίζαμε ἀνέκαθεν, καί τά Μαθήματα Γενικῆς Γλωσσολογίας δέν κάνουν ἄλλο παρά νά τελειοποιοῦν τή διατύπωση αὐτῆς τῆς τριμεροῦς διάκρισης, αὐτοῦ τοῦ ἀλληλένδετου. Θά ἔλεγα, ἐκμεταλλεόμενος τήν ὠραία διατύπωση τοῦ Ἀμερικανοῦ ποιητῆ («no ideas but in things»): no ideas but in words; no words but in ideas. Μέ αὐτό τό τίμημα ὑπάρχουν τά πράγματα, τά πράγματα τῆς ποίησης. Διατηρῶ ἄλλωστε τήν ἐπαρση νά φαντάζομαι πώς κάθε συνειδητός ποιητής θά συμεριζόταν αὐτή τή σκέψη, ἀκριβῶς διότι εἶναι μιά σκέψη. Ἡ ἀνθρώπινη διάνοια σκέπτεται κάποιο ἀντικείμενο. Σκέπτεται διαμέσου τῶν ἀντικειμένων τοῦ στοχασμοῦ. «Προσεῖτε! Σκέπτομαι τό...», «Πῶς μπόρεσες νά σκεφθεῖς κάτι τέτοιο;». Ὁ στοχασμός στοχάζεται μέσω τῶν ιδεῶν, θά λέγαμε στήν τρέχουσα γλώσσα μας: εἶναι ἡ γλώσσα πού παράγει τίς ιδέες, εἶπε ὁ Σεαντέ, καί ἡ ποίηση εἶναι μία ἀπό τίς γλώσσες τοῦ στοχασμοῦ. Ἡ ὠραιότητα τοῦ ποιήματος δέν δύναται νά ξεδιπλωθεῖ ἐκτός τοῦ ἐννοιολογικοῦ περιεχομένου καί τό περιεχόμενο αὐτό πηγάζει ἀπό τή γλωσσική σημασία. Ὁ Σεαντέ εἶπε ἀκόμη: «Ἡ ποίηση εἶναι ἐνδεχομένως ἡ ὕλη τῶν στοχασμῶν μας, στήν πλέον καθαρή μορφή της». Χωρίς ἀμφιβολία ἡ ποίηση σκέπτεται, μέ τρόπο ὑπερβατικό, ἀπόλυτο, ὅπως οἱ δημιουργίες τοῦ Ροντέν. Ἡ ποίηση (ἡ λογοτεχνία γενικῶς) στοχάζεται κάτι, σκέπτεται διαμέσου κάποιου ἀντικειμένου

(«Τί σκέπτεσαι λοιπόν;»). Ὁ συνήθης στοχασμός, διανοητικός, φυσικός, σκέπτεται διαμέσου σκέψεων πού εἶναι σκέψεις κάποιου πράγματος. Τό ποίημα σκέπτεται κάτι. Ὁ στοχαστής δέν στοχάζεται τόν στοχασμό. Ἀλλά ἡ ποίηση δύναται νά στοχαστεῖ... τόν ἴδιο τόν στοχασμό. Εἶναι ἐπιτρεπτό στόν ποιητή νά στοχάζεται τόν στοχασμό, νά σκέπτεται τή σκέψη. Συλλαμβάνει τόν στοχασμό, διαμέσου τῶν ἀντικειμένων τοῦ στοχασμοῦ, ἐπιστρέφοντας στόν ἑαυτό της, στήν οὐσία της, καί... ἀναστοχαζόμενη. Ἡ ποίηση εἶναι ἡ σκέψη τῆς ποίησης ὡς στοχασμοῦ (Πεσσόα).

Ἀμφιταλάντευση. Ἡ ποίηση δέν εἶναι λοιπόν μόνη της; Οὔτε ἡ φιλοσοφία. Τά πρωτότυπα παραδείγματα αὐτῆς τῆς ζεύξης ἢ συγχώνευσης εἶναι ἀρκετά. Εἶναι ἴσως, λόγου χάριν, αὐτό πού λάτρευε ὁ Γκαϊτε ὑπό τό ὄνομα Gedankenlyrik. Ἕνας συνδυασμός, μιά ἔνωση ἐρωτική; Χωρίς ἀμφιβολία. Γιά νά θυμηθοῦμε τόν ὅρο τοῦ Βαλερύ, θά μιλοῦσα γιά ἀμφιταλάντευση. Ὁ Βαλερύ ἀγαποῦσε νά χρησιμοποιεῖ αὐτόν τόν ὅρο, ἕναν ὅρο κρίσιμο ὅσο καί αἰνιγματικό, προκειμένου νά περιγράψει τό ἔργο τῆς ποίησης. Ἡ λυρική «σκεπτικότητα» ἀμφιταλαντεύεται ἀνάμεσα στήν ποίηση καί τόν στοχασμό. Εἶχε ὑπόψη ἕναν συνδυασμό πολύ ἰσχυρό πού ἐκφράζει καί μιά ἀναγκαιότητα τῶν καιρῶν μας. Διότι ἡ γραφή, γιά τόν συγγραφέα, δέν συνίσταται σέ μιά «προσπάθεια νά δημιουργήσει ἕνα ὄνομα» χρησιμοποιώντας τίς εὐαίσθησιές του ὡς μέσον — ἤ, ἂν προτιμᾶτε, νά γεννήσει ἕνα πνευματικό τέκνο, περισσότερο ἢ λιγότερο καχεκτικό, ὥστε νά δικαιώσει τόν βίο του. Ἐλασσον ὄφελος, ψυχολογικό. Τό ζητούμενο ὅμως εἶναι κυρίως νά ἀποκριθεῖ ἀντικειμενικά καί αὐθεντικά στήν τελεολογία αὐτῆς τῆς συμβολικῆς σκέψης μέ εἰκόνες ἢ ἔννοιες. Wozu Dichter... Καί τί εἶναι αὐτό πού μιά τέτοια σκέψη περιφρονεῖ, ἐάν ὄχι ἡ μοναδική, ἡ ἰδιαίτερη ἀπειλή τῆς ἐποχῆς του; «Πῶς θά τελειώσει ὁ κόσμος;» ἀναρωτιόταν ὁ Μπωντλαίρ. Ὁ «ποιητικός στοχασμός» κοιτᾷ κατάματα (προσωποποιεῖ) τήν ἀπειλή καί πασχίζει νά τήν ἀναγνωρίσει ὥστε νά βρεῖ τό μέτρο της (τόν ρυθμό).

Αὐτοβιογραφία. Γιά νά τελειώσω μέ ἕναν αὐτοβιογραφικό ὑπαινιγμό πού μοιάζει νά εἶναι θεμιτός — θά ἔλεγα πῶς δημιούργησα τό ποίημά μου, ὅπως τόσοι ἄλλοι, συνδιαλεγόμενος μέ τήν Ἀπόμακρη ἐκείνη, τή Σοφία (τή φιλοσοφία, ὅπως ἐγώ τήν ὀνομάζω), ἀντικείμενο πόθου, ἀντικείμενο τῆς περιφρόνησης (ἢ ἀντικείμενο πού παγιδεύει ὅπως μιά διττότητα, ὅπως ἕνα ψευδώνυμο, πού ὅμως γιατί τίθεται;): ἡ «φιλοσοφία» θά ἦταν ἴσως ἡ προσωποποίηση (τό πρόσωπο) τοῦ ἀνέφικτου, ἐκείνου πού εἶναι ἀδύνατον νά τό κατακτήσεις ἢ νά τό ἀποκτήσεις· καί, κοιτάζοντάς την ἀπό τή δική μου ὀπτική γωνία, δέν γνωρίζω ποιά εἶναι, οὔτε τί εἶναι, ἡ «φιλοσοφία» πού δέν ἀναγνωρίζει τόν ἑαυτό της μέσα στό «ποίημα».

Ἐάν ἤμουν ὑποχρεωμένος νά ἀποτυπώσω παραστατικά τή «Φιλοσοφία» — ἡ ὁποία δέν ὑπάρχει μέ τρόπο ἀπόλυτο περισσότερο ἀπό ὅ,τι ἡ Ποίηση, καί παρά τήν ἀναπόφευκτη ἀλληγορία τοῦ κυρίου ὀνόματος, θά δημιουργοῦσα τήν «ποιητική» μου πρόζα ἀμφιταλαντευόμενος ἀνάμεσα στίς δύο ὁχθες αὐτῆς τῆς σχέσης, ἀλλά ξεκινώντας κυρίως ἀπό τήν ὁχθὴ τῆς «ποίησης» — καί ἐκεῖ ἐπιστρέφοντας. Διότι δέν δύναμαι νά τοποθετηθῶ ἐκτός αὐτῆς τῆς σχέσης, πού κλίνει μέ τρόπο ἀμερόληπτο πρὸς ἐκείνη τήν ὁχθὴ. Ἡ ἔποψη εἶναι ἔποψη ἀπὸ αὐτὴν τήν ὀπτική γωνία.

Ἡ σχέση αὕτη «φιλοσοφίας-ποίησης» εἶναι, ὅπως κάθε σχέση: α) αὐστηροῦ καὶ συγκροτητικοῦ χαρακτήρα (παρόλο πού προέκυψε ἱστορικῶς), μέ ὀροθετημένες ἔννοιες καὶ ὀνοματοθεσίες, καί β) συγκεχυμένη, παραμορφωτική, φθαρμένη, ἀκριβῶς ὅπως ὁ γάμος σέ σχέση πρὸς τὸν ἔρωτα. Διότι ὁ ἔρωτας ὁδηγεῖ στὸν γάμο ἀλλὰ καὶ ἀπομακρύνει. Εἶναι λοιπὸν κάτι παρόμοιο μέ ἓναν ἔρωτα πού ἔχει τήν κατάληξή του, πού τελικά ἔχει τὴ φθορά του καὶ τὴν ἀμοιβαία παρεξήγηση.

Συνεχίζοντας λοιπὸν στὸ πρῶτο πρόσωπο, γιά νά «συνοψίσω», θά ὀφείλα νά διακρίνω τρία εἶδη γραπτῶν λόγου, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ὑπάρχει ταλάντευση:

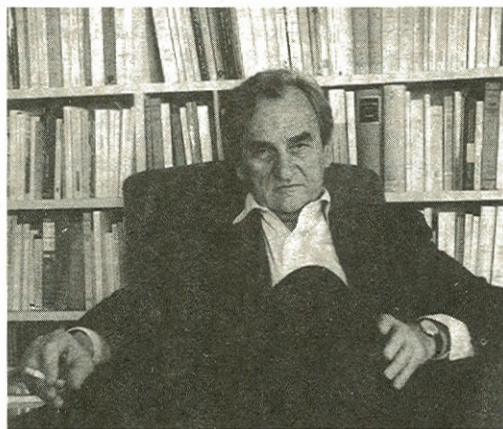
— Ἡ δοκιμακὴ πρόζα: παραδοσιακὴ γραμματικὴ σύνταξη, μέ τὴν ἀρωγὴ τῆς ρητορικῆς (τὸ μεγάλο παιγνίδι τῶν μορφῶν) καί μέ κάποιους ἀπρόβλεπτους νεολογισμούς (οἱ ὁποῖοι ἔχουν νά κάνουν μέ τὴ σύνταξη ἢ τὴ συνέχεια καὶ ὄχι μόνο μέ τίς «λέξεις»): εἶναι ἡ σκέψη πού ἀναζητᾷ τὸ σημασιολογικὸ της περιεχόμενο σύμφωνα πρὸς τὴ λογοτεχνικὴ ἀρχὴ τοῦ «πράττειν τὸ λεχθέν».

— Ἡ αὐθόρμητη πρόζα, πού ἀποσπασματικοποιεῖται, πού ρεεῖ παραβαίνοντας κάποτε τοὺς κανόνες (τά «καθιερωμένα»), λόγου χάριν τοὺς κανόνες τῆς στίξης, οἱ ὁποῖοι δέν θεωροῦνται αὐτονόητοι. Εἶναι μιά σύνταξη πού μοιάζει νά ἀσθμαίνει γιά νά διανοίξει μιά ἀτραπὸ, ὅπως ὁ Κένταυρος Χείρων στὸν Χαίλντερλιν.

— Ἡ ποιητικὴ μορφή: βραχεῖα φόρμα, καθαραισμένη στὴ σελίδα, μέ τομὴ μέτρου, μέ στίχους τῶν ὁποίων τὸ νόημα κάποτε ὀλοκληρώνεται στοὺς ἐπόμενους, στίχους πού συχνά θυμίζουν τοὺς μοντέρνους Ἀλεξάνδρινους: γλῶσσα σφιχτὴ πού ἀφήνει νά εἰσρέει ἐντὸς της καὶ νά τὴν πλημμυρίζει τὸ αἷμα μιᾶς σημασίας: «τὸ αἷμα τοῦ ποιήματος», πού ροδίζει ἢ κοκκινίζει τὸ ὠχρὸ χαρτί, τὸ «ὠχρὸ ἀπὸ τὸ τόσο θάρρος» (Μαλλαρμέ).

Ὡστε, λοιπὸν, ἡ γραφὴ ἐπιχειρεῖ μιά μεῖξη τῶν τριῶν αὐτῶν εἰδῶν, διολισθαίνοντας ἢ μεταβαίνοντας ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο ἢ, ἀκόμη, ἀμφιταλαντευόμενη, ὅπως ἓνας χορευτὴς ὁ ὁποῖος θά μπορούσε, χορεύοντας, νά παντρεύει ἢ νά συναρμώσει τρεῖς διαφορετικοὺς χορούς. Ἔτσι, ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ ποίηση γειτνιάζουν καί, γιά ἓνα ἐνοποιητικὸ βλέμμα, σέ εὐρεία κλίμακα (ἐκεῖ ὅπου τὸ δέντρο δέν κρύβει τὸ δάσος καὶ ὅπου βλέπουμε πῶς τὰ διαφορετικὰ εἶδη δέντρων ἐπιστρέφουν καὶ ὑπάγονται στὴ σύνοψη τοῦ δάσους

αὐτοῦ καθεαυτοῦ, σαφῶς διακριτοῦ, στήν ὁλότητά του, ἀπό τόν λειμῶνα ἢ ἀπό τήν ἔρημο), μποροῦν νά θεωρηθοῦν μέσα ἀπό τό ἀδιαχώριστο εἶναι τους, σέ κοινή ἀντίθεση πρὸς τίς ἐπιστῆμες. Ἴσως, σέ τελευταία ἀνάλυση, ἀφοῦ πρόκειται ἐπίσης γιά ἓνα εἶδος «γαλλικῆς» ἐνδοσκόπησης, ἡ ὀπτική γωνία ἢ καλούμενη θύραθεν θά ἦταν ἐνδεικτική: ρωτῆστε τοὺς Ἀμερικανούς φοιτητές ἐάν γνωρίζουν κάποιους Γάλλους συγγραφεῖς· δέν θά σᾶς ἀναφέρουν παρά τοὺς «φιλοσόφους» καί πρῶτο ἀνάμεσά τους τόν Ζάκ Ντεριντά, ὁ ὁποῖος «ἐκπροσωπεῖ» παγκοσμίως τή Γαλλία περισσότερο ἀπό ὅποιονδήποτε πολιτικό, ἀπό ὅποιονδήποτε φορέα, ἀπό ὅποιαδήποτε μάρκα, ἀπό ὅποιονδήποτε πρέσβη. Ὁ Ζάκ Ντεριντά εἶναι ἓνας ἀπό τοὺς μεγαλύτερους σύγχρονους Γάλλους συγγραφεῖς. Ἡ γαλλικὴ κριτικὴ δέν δύναται παρά νά τό παραδεχτεῖ στό τέλος.

Μισέλ Ντεγκύ

Π Ο Ι Η Σ Η

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΤΕΥΧΟΣ 18 - ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ-ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2001

MICHEL DEGUY: Ποίηση καί στοχασμός

(Μτφρ.: Ούρανία Τουτουντζή)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ: Τά «Κεριά» τοῦ Καβάφη

IVAN GOLL: Ποιήματα

(Μτφρ.: Ἀλέξανδρος Ἴσαρης)

JACQUES DERRIDA: Μά τί ἀκριβῶς δέχεται, ξαφνικά, μιὰ γλώσσα ὑποδοχῆς;

(Μτφρ.: Κατερίνα Κολλέτ)

WILLIAM SHAKESPEARE: 9+1 σονέτα

(Μορφή-Ἀπόδοση: Κώστας Κουτσοῦρελης)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ: Ἡ πρόσληψη τοῦ Σολωμοῦ

(Μτφρ.: Λάμπης Καφετάκης)

GEORGE OPPEN: Περί τοῦ νά εἶναι Πολυάριθμος

(Εἰς.-Μτφρ.-Ἐπίμ.: Χρῆστος Α. Χατζηγεωργίου)

HANS CARL ARTMANN: Ποιήματα

(Μτφρ.-Ἐπίμ.: Σπύρος Μοσχόδου)

BARBARA JOHNSON: Τά ἀντισημτικά κείμενα τοῦ Πῶλ ντέ Μάν

καί τό ζήτημα τῆς ἀποδόμησης

(Μτφρ.: Χάρες Βλαβιανός)

T.S. ELIOT: Τετάρτη τῆς σποδοῦ

(Μτφρ.: Παυλίνα Παμπούδη)

ΔΩΡΑ MENTH: Οἱ μεταπολεμικοὶ ποιητές καί ὁ Ἀνδρέας Ἐμπειρίκος

ROBERT CREELEY: Εἴκοσι πέντε ποιήματα

(Μτφρ.: Παναγιώτης Ἰωαννίδης)

TZINA POΛITH: Μάθημα πρῶτο γιά τό ἔργο τοῦ Γ. Χεμωναῖ

FERNANDO PESSOA: Κατάστημα φιλικῶν

(Μτφρ.-Ἐπίμετρο: Μαρία Παπαδήμα)

GLENN W. MOST: Ἡ δημιουργία λογοτεχνικῶν εἰδῶν: ἡ ἔννοια τοῦ Τραγικοῦ

(Μτφρ.: Δ.Ι. Ἰακώβ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΖΕΦΗ ΔΑΡΑΚΗ * ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ * ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ * ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΕΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΣΟΣ * ΔΟΥΚΑΣ ΚΑΠΑΝΤΑΗΣ * ΤΑΚΗΣ ΓΡΑΜΜΕΝΟΣ * ΦΟΙΒΗ ΓΙΑΝΝΙΣΗ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ * ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΣ * ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΑΡΑΚΗΣ